

Vojna.

JUNAČOV GROB.

RUDOLF DELAKORDA.

Iz Celja nam poročajo: V sredo, dne 5. t. m., so potegnili iz Savinje pri železniškem mostu truplo tovariša Rudolfa Delakorda, učitelja na Teharjih. — Pokojnik je služil kot četovodja pri vojakih; udeležil se je lani s 87. pešpolkom bojev na severu, odkoder se je bolan vrnil v domovino. Zadnje čase je bil vedno nekam otožen in pobit; kaj je gnalo mladega moža v smrt, ni znano. Najbrže se mu je omračil um. — Tovariš Delakorda je bil dober naroden učitelj in se je zlasti v Teharjih posvetil organizaciji narodnega delavstva. S pomočjo Delavskega podpornega društva v Celju je na Teharjih ustanovil za delavstvo knjižnico in pevski krožek, ki smo ga večkrat slišali izborna prepevati na delavskih prireditvah v Celju. Teharski Slovenci bodo svojega priljubljenega učitelja Delakorda prav težko pogrešali.

Bodi ljubemu, zvestemu tovarišu, ki je tako tragično sklenil svoje mlado življenje, lahka domača zemlja! Saj jo je ljubil od vsega srca!

FRAN SUŠNIK.

Umrli je v Rottenmannu na Štajerskem učitelj in enoletni prostovoljec tovariš Fran Sušnik iz Ljubljane. Pokopali so ga istotam z vojaškimi častmi. — Ljubi mladi tovariš, ki je obetal toliko dobrega in lepega, je umrl v mladeniški starosti 19 let.

Bodi mu v naših srcih ohranjen trajen spomin!

VLADA IN SVOJCI VPOKLICANCEV.

Pokazalo se je, da so dosedanja zneski, ki jih dobivajo rodovine vpoklicancev, odločno prenizki. S cesarsko naredbo septembra meseca je bil ta zakon nekoliko razširjen, vendar so zneski ostali isti. Razne stranke so že zahtevale od vlade, da se zneske zviša in odpravi razne nedostatkosti in ostrine v razlagi predpisov. Pretekli teden so bili na vladi poslanci — socialni demokrati. V navzočnosti vojnega in finančnega ministra je odgovoril grof Stürgkh, da je tudi vlada za to, da se zakon pametno in liberalno razlaga. V kratkem bo vlada izdala primerna navodila. Kjer bi za ženo nastala nevarnost, da izgubi podporo, če si dobi kak zaslugek, bo vlada vplivala, da se zakon kolikor mogoče dobrohotno razlaga. Vlada tudi stoji na stališču, da se za podlago preračunavanja vzdrževalnine nima vzeti mezdnih razmer ob času vpoklica, ampak se mora vsekakor ozirati na dosedanja razvoja plač in draginje. Podpora bodo dobivali tudi po vpoklicu rojeni ali v družino sprejeti otroci, ravnotako razni pastorki, očmi in mačehe. Deputacija je zahtevala, da se dosedanja znesek zviša za polovico in da se tudi otrokom pod 8 letom prizna isti znesek kakor odraslim. Obe zahtevi bo vlada temeljito proučila, in sicer bo ta stvar v kratkem rešena. — Učitelji imajo gotovo mnogo prilike, da pojasnijo to važno zadevo prizadetim krogom.

ŠEF GENERALNEGA ŠTABA CONRAD PL. HÖTZENDORF — GOVORI HRVATSKO.

»Hrvatski« poročajo od zanesljive strani: Nedavno sem imel priložnost govoriti z generalnim vojskovodjem polkovnikom Conradom pl. Hötendorffom. Izmenjala sva par besedi v nemškem jeziku, ko mi upade general v besedo v hrvatskem jeziku in na mojo opombo odgovori v čistem hercegovski narečju: »Govoril sem že popolnoma hrvatsko, ali celo vrsto let sem imel malo priložnosti, da bi veliko govoril; semtertja, ko pridem na fronto, govorim s kakim možem hrvatsko.«

KULTURNO DELO MED RUSKIMI UJETNIKI POLJSKE NARODNOSTI.

Poljski nacionalni komite je organiziral obširno narodno-izobraževalno delo med ruskimi ujetniki poljske narodnosti. V ujetniških taboriščih se vršijo poljska predavanja, analfabeti se poučujejo v čitanju in pisanju.

POLJSKI SOCIALNO-DEMOKRAŠKI POSLANCI PRISTOPIJO POLJSKEMU KOLU.

»N. Fr. Pr. poroča iz Krakova z dne 11. t. m.: Na skupnem posvetu strankinega načelstva in zveze poslancev poljskih socialnih demokratov je poročal o položaju poslanec Dasczynski. Po temeljiti razpravi so sklenili, da vstopijo poljski socialno-demokraški poslanci v državni zbornici v poljski klub. — Tako je vojna združila vse Poljake. In Slovenci? ...

DOMOVI ZA VOJAKE.

Dunajska »Reichspost« poroča, da so se 15. januarja začela v ministrstvu za javna dela posvetovanja o načrtu zakona o domovih za vojake.

ZATIRANJE NEMŠKEGA JEZIKA V PETROGRADU.

Preko Kodanja poročajo iz Petrograda z dne 5. t. m.: Poveljnik petrogradskega vojaškega okraja je izdal razglas, s katerim se prepoveduje raba nemškega jezika v brzojavnem in telefonskem prometu pod globo 3000 rubljev. Dalje se prepoveduje objavljanje rednih spisov in razstavljanje knjig in tiskovin v nemškem jeziku v izložbenih oknih. Prestopki se istotako kaznujejo z globo 3000 rubljev.

RUSKI DIJAKI V VOJNI.

Iz Petrograda pišejo: Tukajšnji listi poročajo, da je bilo doslej vpoklicanih 67.800 ruskih dijakov, od teh jih je 3700 padlo, 13.400 jih je bilo na ranjenih. Število pogrešanih je neznano.

SKRITO ZLATO.

Znani nacionalni ekonom Ignacij Latuš sodi, da imajo naši bogataši skritih okrog 400 milijonov kron v zlatu.

KONEC VOJNE V AVGUSTU?

»Kölnische Zeitung« poroča: Lord Lonsdale je izjavil, da ne upa samo, temveč da je trdno prepričan o koncu vojne, ki bo letos meseca avgusta.

ČEŠKI VSEUČILIŠKI PROFESORJI V VOJNI.

S češkega vseučilišča v Pragi je v vojni službi profesorjev in docentov: z juridične fakultete 4, z medicinske 22, z filozofske 6. — S češke tehnike v Pragi je pod orožjem 18 profesorjev in docentov, s češke tehnike v Brnu pa 11.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Tovariš Armin Gradišnik, nadučitelj v Celju-okolici, nabral na svojem zavodu do konca leta 1915 med učenci 60 K + 38 kron 13 vin. = 98 K 13 vin.; učenci slovenske ljudske šole v Rojani 8 K; voditeljica Franja Pagonova v Gorjah pri Cerknem na Goriškem 6 K iz šolskega nabiralnika; tovariš Krašević Ivan, šolski voditelj v Barkovljah, dohodek dveh veselic 102 K + 163 K = 265 K; ponovitev patriotske priredbe Ciril-Metodovih šol v Trstu v Narodnem domu 1100 K; skupaj 1477 K 13 vin.

V zadnji štev. izkazanih 38.354 K 07 v. Danes izkazanih 1.477 K 13 v.

Doslej nabranih 39.831 K 20 v. Prosimo nadaljnjih obvestil, oziroma izpolniti dosedanjih izkazov!

MOBILIZIRANI TOVARIŠI-NAROČNIKI.

(Dostavek k uvodniku v 7., oziroma k člankom istega naslova v 10., 12., 13., 14., 16. in 19. številki lanskega leta).

Kranjsko.

72. Stupica Ivan, u. v. Dražgoše.
73. Andolšek Bernard, nu. Litija.
74. Wider Karel, u. Ljubljana.
75. Marolt Franc, u. Ljubljana (naš upravnik).
ad 35. Suhadolnik Andrej, u. Kranj (padel na izh. bojišču dec. 1915).

Štajersko.

60. Visočnik Andrej, nu. Remšnik pri Mariboru (je v ruskem ujetništvu).
61. Kranjc Franc, nu. Sv. Barbara v Halozah.
ad 3. Delakorda Rudolf, u. Teharje (utonil v Savinji 8. jan. 1916).

Primorsko.

68. Furlan Janko, u. v. Temenica.
Po tej izpolnitvi je danes — kolikor je nam znano — naših naročnikov-vojakov:

s Kranskega	75
s Štajerskega	61
s Primorskega	68
s Koroškega	1

skupno število . . . 205

Ljubljana za učiteljstvo.

»Ljubljansko učiteljsko društvo« je prosilo deželni odbor, naj dovoli staniarsko doklado tudi onemu ljubljanskemu učiteljstvu, ki je doslej nima. Deželni odbor pa je to prošnjo zavrnil. (Glej 19. številko našega lista z dne 24. decembra 1914!)

Isto društvo je potem vložilo novo prošnjo na občinski svet ljubljanski, ki je o njej razpravljala na svoji seji dne 20. t. m.).

O tej prošnji je poročal podžupan dr. Karel Triller: Oženjeni učitelji v Ljubljani namreč dobivajo od dežele 50% staniarsko doklado, česar pa neoznjeni ne dobe. Deželni odbor je zadnjič sklenil posplošiti draginjske doklade na vse učitelje brez razlike. Glede staniarske doklade pa ima deželni odbor pomisleke, češ, da bo morala po novem šolskem zakonu, ki pa še ni sankcioniran, staniarino nositi občina, in je sklenil resolucijo, da bi deželni odbor sedaj z veseljem pozdravil akcijo mestne občine, ki jo je bil isti deželni zbor svoj čas odklonil, da dobe ti učitelji kompenzacijo v podpori iz občinskih sredstev. Zato predlaga, da se da učiteljem, ki niso deležni deželne staniarske doklade, enkratna podpora v skupnem znesku 3400 K, zanika se pa obenem, da bi bila mestna občina zavezana dajati staniarsko doklado učiteljem.

K besedi se oglasi občinski svetnik tovariš Jakob Dimnik rekoč:

Slavni občinski svet!

Z veseljem pozdravljam pravkar stavljeni predlog v prilog ljubljanskemu učiteljstvu ter se v imenu »Ljubljanskega učiteljskega društva« gospodu županu najtopleje zahvaljujem, da je postavil ta predlog na dnevni red. Poudarjam, da bo ta staniarska doklada, če bo dovoljena, darilo mestne občine mestnemu učiteljstvu; zakaj mestna občina ljubljanska ni dolžna, dajati mestnemu učiteljstvu staniarskih doklad, ker spada vse mestno učiteljstvo po znani »lex Šuklje« pod deželno upravo in oskrbo. Če pa slavni občinski svet dovoli to doklado, bo s tem pokazal, da upošteva zasluge ljudskega učiteljstva za razvoj naroda in države in da ne pusti, da bi ta kulturni delavec v teh težkih časih stradal in trpel pomanjkanje.

Ni danes časa za to, da bi na široko opisoval zasluge ljudskega učiteljstva za narod, domovino in državo. Dotaknem naj se samo zaslug učiteljstva v sedanjih svetovni vojni. Kaj mislite, kje neki so se navzeli naši hrabri junaki ob soški fronti tistega navdušenega patriotizma in tiste neugasljive ljubezni do cesarja in domovine! Šola je tisto torišče, kjer se kuje avstr. patriotizem in ljubezen do cesarja in domovine. In učitelj je tisti faktor, ki uliva v mlada srca to gorečo domovinsko ljubezen. Učitelj je kovač bodočnosti naroda in države, berač pa, kar se tiče njegovih dohodkov! In če je leta 1866. zmagal pruski učitelj, smemo trditi z vso gotovostjo, da bo v svetovni vojni zmagal avstrijski učitelj. S svojimi nekdanjimi učenci stoji na bojnem polju s puško in sabljo v prvih vrstah ter tvega kri in življenje za cesarja in domovino, in razmeroma ne najdemo v nobenem stanu toliko črnoobrobljenih imen, kakor v učiteljskem stanu. Samo slovenskih učiteljev je padlo za cesarja in domovino že petintrideset!

In kaj pa mi doma?

Mi doma bi pa lahko rekli: Morituri vos salutanti! A navzlic vsemu pomanjkanju in trpljenju storimo, kar moremo in moramo, zakaj zbrali smo na poziv naše organizacije že nad 39.000 K za »Rdeči križ«. Za 3. vojno posojilo je bilo potom kranjskih ljudskih šol podpisanih nad tri in en četrtilijona kron. In znano je tudi, koliko kuhinjskih možnarjev, bakrenih, mesingastih in drugih predmetov se je nabralo po šolah. Samo v Ljubljani smo nabrali nad 300 kuhinjskih možnarjev ter 14 velikih zabojev bakra in mesinga. Pozabiti tudi ne smemo na ogromno število božičnih daril za vojake. Iz Ljubljane se je odposlalo nad 6000 zavirkov na bojno polje. Merodajni krogi in drugi naravnost občudujejo patriotsko delovanje ljudskega učiteljstva. In takemu patriotskemu

učiteljstvu velja današnja staniarska doklada. Naj ne bo izmed slavnega občinskega sveta nikomur žal za ta dar, zakaj obrodil bo dober sad, ker je položen domovini na oltar. Zato priporočam, da se predlog sprejme.

Podžupanov predlog je bil nato sprejet.

Ljubljanski občinski svet je storil dobro delo, uvažujoč težavno gnotni položaj učiteljstva in priznavajoč njegovo plodno kulturno delovanje: dvoje edino pravih načel, ki naj bi odločevali vedno in povsod!

Tedenska darila učencem v vojnookrbovalne namene.

C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je uvedel po vseh šolah na Kranjskem v vojnookrbovalne namene redna »tedenska darila učencev«. V pouk in vzpodbudo šolske mladine je izdal c. kr. deželni šolski svet ta-le navodila na učiteljstvo:

1. Ne zamudite nobenega dneva, da bi ne mislili na to, da je treba za vojnookrbovalne namene: oskrbo in negovanje ranjencev, za vojake, ki so v vojnem ujetništvu, za vdove in sirote na bojnem polju padlih domačih vojakov denarja, mnogo denarja.

2. Ne pozabite, da imajo vaši očetje in bratje na bojnem polju, ki prelivajo za vas svojo kri, pravico zahtevati, da jim z raznimi olajšavami, ki zahtevajo mnogo denarja, olajšamo zmago.

3. Zavedajte se, da bo zmaga tem bolj pridobljena, čim več olajšav bodo prejeli naši junaki, in če jim odvzamemo skrb za njih žene, otroke in druge njim ljube, ki so ostali doma.

4. Pomislite, da si samo z vzdržljivostjo, t. j. z zmernostjo v jedi in pijači, s preprosto obleko prihranite vsak teden lahko par vinarjev za »tedenska darila učencev«.

5. Bodite hvaležni svojim učiteljem in vzgojevalcem, ki vas bodo navajali na varčnost pri nabavljanju šolskih potrebščin ter vam dali priliko za prihranke, ki jih obrnite za tedenska darila učencev.

6. Sodelujte povsod, kjerkoli se vam nudi prilika za varčevanje v domači hiši in prosite svoje starše, sorodnike in znance in nekdanje součence svoje šole, da se tudi udeležijo s prostovoljnimi prispevki vaših »tedenskih daril«, ki naj postanejo prava ljudska darila.

7. Očitno je, da pomaga vsak darovani vinar do zmage, da so se z vinarstvi darili zgradile cerkve in palače in da kranjska šolska mladina, ki jo je po številu približno 100.000, ne da bi se naložila posebne odtegljaje, zbere vsak teden lahko 2000 K, če se dobi za vsakega učenca po 2 vinarja tedenskih prispevkov. Pričakovati se pa sme, da bodo učenci imovitejših staršev več kakor dva vinarja na teden prispevali, zaradi česar bodo tedenska darila dosegla primerno večjo vsoto.

8. Pomislite, koliko ran naših vojščakov bo zaceljenih s šolarskim denarjem, in koliko bede, uboštva in zaradi vojne provzročene trpljenja se bo oblažilo z vinarji, ki jih boste vi prihranili in zbrali!

9. Dokazali ste že večkrat, da ste kos velikemu času in težkim nalogam, ki nam jih nalaga svetovna vojna, zakaj prednjačili ste nam s pravih mladeniškim, z odkritosrčno domovinsko ljubeznijo podkrepljenim navdušenjem, ko je šlo za nabiranje denarja, kovin in drugih za vojno potrebnih pripomočkov. Že danes se sme kranjska šolska mladina ozirati s ponosom in zadovoljstvom na dosedanje vsestransko priznane uspehe, posebno na sijajni uspeh tretjega vojnega posojila, za katero je bilo potom kranjskih šol podpisanih nad 3¼ milijona kron.

10. Pozivljamo vas še enkrat, ovenčajte svoje delo z neminljivim spomenikom, z velekrasnim »tedenskim darilom učencev«, ki vam bo zagotovilo hvaležnost, zahvalo in priznanje Najvišjega zaščitnika šolske mladine, našega presrečno ljubljene, presvetlega cesarja, najtoplejšo zahvalo naših železnih vojščakov na bojnem polju, vdov in sirot vse dežele in čislanje in občudovanje naših potomcev za vse čase!

V enakem slučaju dvoje različnih razsodb državnega sodišča.

Državno sodišče je razsodbo od 11. januarja 1915, št. 586 ex 1914, izreklo: I. Napram šoloobveznemu otroku se ne krši svobode vere in vesti, zajamčene v čl. XIV. osn. drž. zak. od 21. decembra